

Onderzoek naar gevolgen corona

NEDERLANDERS ZIJN VEEL MINDER GAAN SPORTEN EN BEWEGEN

DOOR INE PULLES (MULIER INSTITUUT)

Halverwege maart 2020 werd een groot deel van de sportsector geheel stilgelegd en werd mensen gevraagd om 'zoveel als mogelijk' thuis te blijven. Dit heeft ervoor gezorgd dat de sport- en beweegdeelname in de periode van de coronamaatregelen is afgenomen. Alleen de ongeorganiseerde sport lijkt, zeker in vergelijking met de andere segmenten uit de sportsector, tamelijk ongeschonden uit de coronacrisis te komen. Het Mulier Instituut onderzocht de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sport(sector).

Sport- en beweegdeelname afgenomen, verschillen tussen bevolkingsgroepen toegenomen

Op het moment dat de beperkende maatregelen drie weken van kracht waren, bleek dat minder volwassenen sportten en dat zij minder lang sportten. Zo gaf begin april 38 procent van de volwassenen aan dat zij minder sportten dan in een normale lente en concludeerde het RIVM dat in april 53 procent van de volwassenen minder sportte. Begin juli bedroeg dit nog altijd 33 procent.

Er is een flinke afname zichtbaar in het wandelen en fietsen naar het werk. De afname in bewegen is dan ook het grootst bij thuiswerkers, die tijdelijk geen actief woon-werkverkeer meer hebben. Wel blijven Nederlanders, doordat zij zich minder vaak van en naar werk verplaatsen, vaker een ommetje of fietstochtje te maken. De verwachting is dat dit de algehele afname in sport en bewegen niet zal compenseren. De verschillen in sport- en beweegdeelname onder jongeren zijn opvallend. Kinde-

SPORTEN IN ONGEORGANISEERD VERBAND IS DE POPULAIRSTE ORGANISATIEVORM VOOR SPORTBEOEFENING

ren in de basisschoollleeftijd hebben in april een enorme terugval in sport- en beweegactiviteit laten zien (50%), veel meer dan kinderen in de middelbare schoolleeftijd (15%). Daarnaast zijn met name de kwetsbare groepen hard geraakt in hun sport- en beweegdeelname. Zij moeten relatief veel

belemmeringen overwinnen om te sporten en actief te bewegen. Daar komt bij dat ouderen en chronisch zieken tot de 'risicogroepen' behoren, die door de coronamaatregelen aan huis gekluisterd waren en zijn.

Activiteiten in buitenruimte lijden nauwelijks onder maatregelen

De sport- en beweegdeelname is over het algemeen afgenomen, maar sport- en beweegactiviteiten die in de buitenruimte worden beoefend, hebben nauwelijks onder de coronamaatregelen te lijden. Voor het wandelen in de vrije tijd is zelfs een lichte toename zichtbaar. De deelname aan bepaalde sportieve activiteiten, zoals fitness, gymnastiekoefeningen en yoga is redelijk op peil gebleven. Deze activiteiten kunnen buiten of thuis beoefend worden. De plaats waar men aan fitness deed, blijkt daarbij belangrijk. Voor de maatregelen beoefende iets meer dan de helft van de fitnessers de sport in een fitnesscentrum of sportschool en vier op de tien deden dat thuis. Van degenen die thuis aan fitness deden, is twee

KENNISCONSORTIUM SPORT EN CORONA

De uitvoeringsalliantie van het Sportakkoord (VWS, Vereniging Sport en Gemeenten en NOC*NSF) heeft het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport & Beweging gevraagd de krachten te bundelen in een kennisconsortium 'Sport en corona'. Het kennisconsortium Sport en corona is ingericht om snel de beschikbare data en kennis gerelateerd aan de gevolgen van de coronamaatregelen voor de sport te kunnen ontsluiten en delen. De in juli verschenen *monitor sport en corona* is de eerste in een reeks van periodieke rapportages. Het kennisconsortium brengt vertegenwoordigers van de sportsector, het beleid en kennisinstellingen bijeen, om zo een kortcyclische uitwisseling en afstemming mogelijk te maken van beschikbare data en kennis, opkomende beleidsvragen en ervaringen met ingezet beleid en getroffen steunmaatregelen. Begin juli zijn rondetafelsessies met vertegenwoordigers van de sportsector georganiseerd. Op het *platform Sport en corona* deelt het kennisconsortium de komende tijd verslagen van de rondetafelsessies en een reeks artikelen over de impact van corona op de verschillende onderdelen van de sport: sportverenigingen, sportevenementen, bedrijfsleven en commerciële impact, ondernemende sportaanbieders en ongeorganiseerd sporten en bewegen.

derde fitness blijven beoefenen, terwijl van de fitnessers die dat op een externe locatie deden, een derde aan fitness bleef doen. Het beoefenen van groepsfitness is door de coronamaatregelen afgenomen.

Net als fitness is de verenigingssport door de coronamaatregelen tijdelijk geheel lamgelegd. Normaal gesproken sport ongeveer een derde van de bevolking (6 jaar en ouder) als lid bij een sportvereniging. Ten tijde van de maatregelen was dit onmogelijk. Clubsporters zijn in deze periode meer gaan wandelen en fietsen, maar onder aan de streep is twee derde van hen minder uren

gaan sporten of bewegen. Dat is een grotere afname dan onder de bevolking als geheel. Inmiddels is sporten in verenigingsverband zowel voor kinderen als volwassenen weer mogelijk, zij het met aanpassingen.

Versnelde opkomst ongeorganiseerd sporten?

De ongeorganiseerde sport lijkt ongeschonden uit de coronacrisis te komen. Sporten in ongeorganiseerd of zelfgeorganiseerd verband, vaak in de buitenruimte te beoefenen, wint al jaren aan populariteit. Ongeveer zes op de tien sporters sporten in on-

georganiseerd verband, dat wil zeggen alleen (49%) of in een zelfgeorganiseerde groep (34%). Daarmee is het de populairste organisatievorm voor sportbeoefening. In vergelijking: ongeveer drie op de tien sporters zijn lid van een sportvereniging en ongeveer een kwart sport bij een commerciële aanbieder. De populariteit van ongeorganiseerd sporten is te relateren aan maatschappelijke ontwikkelingen zoals individualisering, flexibilisering en commercialisering. We willen steeds vaker sporten waar, wanneer en met wie dat ons uitkomt. Ook is er een verschuiving te zien in de motieven om te sporten en bewegen.

Gezondheidsredenen zoals het verbeteren of behouden van de conditie en gezondheid en het bereiken van een gezond gewicht vormen vandaag de dag de belangrijkste motivatie om sportief actief te zijn. Deze gezondheidsredenen houden vaak verband met sporten in individueel of commercieel verband. Daar staat tegenover dat het willen meedoen aan competitie een grotere

DE VERSCHILLEN IN SPORT- EN BEWEEGDEELNAME ONDER JONGEREN ZIJN OPVALLEND

kans oplevert om in verenigingsverband te sporten. Die uitkomst is te rijmen met het karakter van de verenigingssport, waar competitie vaak onderdeel van is.

Ongeorganiseerd sporten is niet alleen razend populair, maar met deze vormen van sportbeoefening kan ook makkelijk worden voldaan aan de maatregelen van het 'nieuwe normaal': afstand houden, zelfisolatie en sporten in een veilige omgeving. Daarnaast is de aandacht voor het belang van een gezonde en beweegvriendelijke leefomgeving toegenomen en wordt sporten en bewegen in de buitenruimte gestimuleerd met het creëren van meer ruimte voor lopen en fietsen. Het feit dat deelname aan sport- en beweegactiviteiten in de buitenruimte gedurende de coronacrisis redelijk gelijk gebleven is, heeft het belang van een beweegvriendelijke omgeving nog meer benadrukt. Het is dan ook aannemelijk dat een gezonde en beweegvriendelijke omgeving hoger op de gemeentelijke beleidsagenda komt te staan. Hiermee kan er meer buitenruimte beschikbaar komen voor de ongeorganiseerde sport en overige actieve vormen van recreatie. Wat uiteindelijk de opkomst van de ongeorganiseerde sport nog verder kan doen versnellen.

DE KWALITEIT VAN LEVEN IS DOOR DE AFNAME IN SPORT- EN BEWEEGDEELNAME AFGENOMEN

Terugloop kwaliteit van leven

Al met al voldeden minder Nederlanders aan de beweegrichtlijnen. De kwaliteit van leven is als gevolg van de afname in sport- en beweegdeelname afgenomen. Schoemaker berekende dat dit verlies neerkomt op 580 miljoen euro. De zorgkosten die hier het gevolg van zijn, worden berekend op 349 miljoen euro. Vanuit het oogpunt van mentaal welbevinden en gezondheid zijn de toegenomen verschillen tussen bevolkingsgroepen en de sterke afname in sport- en beweegdeelname zorgelijk.

VERANTWOORDING

De input voor dit artikel is verkregen uit de *Monitor Sport en corona*. De bevindingen uit de monitor zijn gebaseerd op reeds beschikbaar onderzoek. De data en conclusies die in dit artikel zijn beschreven, zijn afkomstig uit:

Dool, R. van (2020). *Sport en bewegen in tijden van covid-19: deelname & kijkgedrag volwassenen maart-april 2020*. Utrecht: Mulier Instituut.

NOC*NSF (2020). *NOC*NSF Sportdeelname Index april 2020*. Amsterdam/Arnhem: Ipsos/Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie.

Schoemaker, J. (2020). *Gezondheid impact van veranderingen in sport- en beweeggedrag tijdens coronacrisis Inschatting van de effecten op sport en bewegen tijdens en na de corona crisis*. Arnhem/Nijmegen: Sports & Economics Research Centre (SERC)/HAN University of Applied Sciences (HAN).

Tiessen-Raaphorst, A., Woittiez, I., Vonk, F. & Pulles, I. (2019). *Kansen op sportieve groei? Een verklarend model van sportdeelname*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Vragenlijstonderzoek RIVM en GGD GHOR Nederland. Onderzoek naar gedragsmaatregelen en welbevinden. Elke drie weken vindt een peiling plaats. Resultaten te raadplegen via: <https://www.rivm.nl/onderzoek/gedrag/onderzoek-gedragsmaatregelen-en-welbevinden>.

VTO (2018). Clublidmaatschap en andere sportverbanden. Sociaal en Cultureel Planbureau in samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek, 2012 – 2018. Te raadplegen via: <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/clublidmaatschap>.